

Lapu komposts bagātina pilsētas puķu dobes

Kamēr vieni rudenos priecājas par krāsainajiem toņiem kokos, citiem šis smukums sagādā pamatīgas raizes – kur lai liek no kokiem nobirušās lapas? Ja laucinieki rod izeju, mulčējot ar tām apstādījumus vai vienkārši iearot tūrmā, pilsētniekiem liels savākto lapu daudzums rada problēmas. Tomēr šoruden, piemēram, SIA “Preiļu saimnieks” ieviesa jauninājumu zaļo atkritumu, tajā skaitā arī koku lapu, savākšanai.

Uzņēmuma atkritumu apsaimniekošanas daļas vadītāja Sigita Āboliņa stāsta: “Šoruden ieviesām jaunu pieeju koku lapu savākšanā. Atsevišķos pilsētas dzīvojamās masīvos tika izvietoti balti “Bigbag” maisi, kuru ietilpība ir viens kubikmetrs. Pirmie maisi bija paredzēti tikai SIA “Preiļu saimnieks” sētniekiem, lai varētu pēc iespējas efektīvāk un vieglāk sakopt teritorijas, atbrīvojot tās no lapām, nopļautās zāles un sīkiem zariņiem. Pēc tam maisus piedāvājām iegādāties juridiskām personām, kuru teritorijā ir samērā liels zaļo atkritumu apjoms, kā arī privātmāju saimniekiem, kuri vēlējas šādā veidā atbrīvoties no lapām

un zāles. Visa savāktā masa nonāk lapu kompostēšanas vietā, kur tiek attiecīgi sagatavota, lai ziemas laikā pamazām pārvērstos vērtīgā mēslojumā.”

S. Āboliņa teic, ka “Bigbag” maisu ieviešana efektīvākai un ērtākai lapu savākšanai šoruden bija kā testa variants. Tieši pareizi sašķiroti atkritumi SIA “Preiļu saimnieks” lika izšķirties par labu maisiem un atteikties no iepriekš izmantotā “lapu sūcēja” jeb atkritumu savācējmašīnas, kurai bija uzmontēta iekārta, kas iesūca tvertnē lapas, ko sagrābuši sētnieki un pilsētas iedzīvotāji. Jāatzīst, ka šo maisu saturs nereti bija neatbilstošs, jo tajos bija atrodamī ne tikai tiem paredzēti atkritumi, bet arī sadzīves gruži – izlietotas plastmasas pudeles, dažādi iepakojumi u.c., tādēļ šie atkritumi tika pāršķiroti.

SIA “Preiļu saimnieks” atkritumu šķirošanas laukumā atvēlēja vieta dārzu un parku atkritumu kompostēšanai jeb lapu laukums. Lapu masa, kas jau atrodas kompostēšanas vietā, tiek regulāri uzraudzīta, lai gala rezultātā būtu derīga un izmantojama pilsētas apstādījumu un puķu dobjū augsnes uzlabošanai.

Nopļautās zāles un lapu savākšanai SIA “Preiļu saimnieks” atkritumu apsaimniekošanas daļas speciālisti par ērtu risinājumu atzīst “Bigbag” maisu izmantošanu

Dzīvot un domāt zaļi mācās skolā

Līvānu novada Jersikas pamatskola ir viena no nedaudzajām Latvijas ekoskolu pulkā, kas starptautisko Zaļo karogu 2023./2024. mācību gadā saņēma jau 17. gadu pēc kārtas. Turēties līmenī nav viegli, atzīst ekoskolas darba koordinatore, bioloģijas skolotāja Modrīte Pinupe. Viņa turpina kustības aizsācēja Jersikā Liliozas Silasproģes centienus bērnos jau no mazotnes ieaudzināt prasmi dzīvot un domāt apkārtējai videi draudzīgi.

“Ar runāšanu, ka šķirosim atkritumus, vāksim makulatūru un baterijas, ir daudz par maz. Vajag iemācīties to reāli darīt, turklāt ne tikai kādas akcijas vai projekta laikā, bet nostiprināt sevi nepieciešamību tā rīkoties visu mūžu,” saka skolotāja. “Rudens mums sākas ar vides novērtējumu – kā esam tērējuši elektrību, ūdeni, kā vākuši makulatūru un citus atsevišķi izmantojamus vai pārstrādājamus materiālus un cik taupīgi izmantojuši pārtiku. Tālāk seko mācību gada laikā paredzēto darbu plānošana, kad ekoplānā iekļaujam Vides fonda idejas, apmācības skolēniem un pedagogiem, pieredzes apmaiņas braucienus. Pirms kovidā vairākus gadus rīkojām Lielo Eko dienu, kad uzņēmām ciemiņus no Pļaviņām. Novembrī parasti notiek Rīcības dienas, kad atbilstoši to galvenajai tēmai izvēlamies savas aktivitātes. Visas vidi saudzējošās lietas cenšamies sasaistīt ar ikdienas mācību procesu.

Šogad esam iesaistījušies lielā projektā “No atkritumiem līdz resursiem”. Sākumā ir pētījums, lai noskaidrotu, ko tad mēs metam papīrgrozos. Nupat no Vides fonda saņēmām sūtījumu – svarus, spaiglus, portatīvo datoru, lai visus datus varētu apstrādāt un saglabāt. Nedēļas garumā kopā ar atbalsta komandu vāksim, svērsim un analizēsim atkritumu grozu saturu vairākās klasēs.

Konteineri šķirotajiem atkritumiem skolā izvietoti gan iekštelpās, gan ārā, visi jau esam pieraduši pie tā, ka katram atkritumu veidam ir sava vieta, ka pēc kādas lietas izmantošanas nekas nebeidzas, jo ir citas iespējas to tālāk izmantot. No slēgumā paredzēta arī diskusija, kad runāsim par atkritumu šķirošanas sasaisti ar ekonomiku. Ir doma noorganizēt radošo

Rūpējoties par apstādījumiem skolas apkaimē, Jersikas pamatskolas jaunieši stāda Laimes kokus. Šoreiz simtgadīgs mūžs tiek vēlēts ozoliņam

darbniču, kuras laikā mēģināsim veidot glītus dāvanu iesaiņojumus noreiz jau izmantotiem materiāliem.

Pavasārī un rudenī, kad laukā ir silti, kā daļu no mācību procesa apgūstam komposta veidošanu. Tur mums jau laba pieredze, jo gatavā komposta konteinerā bērni iestādīja un skolas ēdnīcai izaudzēja ķirbjus.

Jersikas pamatskola cenšas piedalīties visdažādākajos projektu konkursos, ko rīko Viduslatgales pārnovadu fonds. Fondu projekta ietvaros un ar Līvānu pašvaldības piešķirtajiem līdzekļiem īstenojam senu sapni – skolas teritorijā uzbūvējam “Kukaiņu viesnīcu”, izmantojot uz vietas atrodamos materiālus. Tagad tas viss noder skolēniem, veicot pētījumus un apgūstot dabas zinības.”

Laika gaitā, sargājot un uzturot skolai piešķirto Zaļo karogu, skolotāja M. Pinupe un viņas zaļie aktīvisti pārliecinājušies, ka

UZZIŅAI

Bērnu padomi pieaugušajiem zaļākai dzīvošanai

- Vairāk izmantosim sabiedrisko transportu, dodoties uz skolu vai darbu, bet, braucot ar automašīnu, paņemsim līdzbraucējos arī kaimiņus.
- Dodoties iepirkties, ņemsim līdzi auduma maisiņu pirkumu nogādei mājās.
- Atteiksimies no plastmasas maisiņiem, tā būs tīrāka apkārtnē vide.
- Pirms pērkam kādu preci, labi padomāsim – vai tiešām mums to vajag?
- Pareizi un rūpīgi šķirosim atkritumus, jo ir tik daudz lietu, ko varam izmantot atkārtoti.
- Ievērosim veselīgu dzīvesveidu un iegādāsimies vietējo ražotāju produkciju.
- Svētkos nelaidīsim gaisā krāsainus balonus (kaut kur tālu tie kļūs par atkritumiem), bet iestādīsim Laimes koku.
- Taupīsim dzeramo ūdeni, jo uz planētas ir vietas, kur tīrs dzeramais ūdens ir liels dārgums.

pat tajā gadījumā, kad kāds no audzēkņiem smīkņā par papīrgroza satura pētīšanu vai čubināšanos pa komposta kasti, viņi atcerēsies visas šīs lietas. Atcerēsies

vizuālās mākslas stundas pagalmā, ābolu novākšanas talkas, skolas absolventu iestādītos 100 bērzus, “Laimīgā koka dienas” un daudzas citas zaļās aktivitātes.

Lauksaimnieki plēves un plastmasas kannas vairs mežā nemet

LAUKSAIMNIECĪBAS IEPAKOJUMA NODOŠANA

SIA "ZAAO" DARBĪBAS REĢIONĀ

PAREIZI SAGATAVO

BEZ MAKSAS

PLASTMASAS KANNAS (HDPE):

- 1) jānoskrūvē korki;
- 2) jāizskalo vismaz trīs reizes;
- 3) jāievieto BIG-BAG vai citā atbilstošā tarā;
- 4) jānovieto savākšanas vietā.

BEZ MAKSAS

PĀRKLĀJAMO PLĒVI SKĀBBARĪBAS BEDRĒM:

- 1) jāattīra no piemaisījumiem (riepām, dēļiem, salmiem un citiem);
- 2) jānovieto kaudzē savākšanas vietā.

BEZ MAKSAS

BIG-BAG MAISUS:

- 1) jāattīra no pildījuma;
- 2) jāievieto maisus vienu otrā;
- 3) jānovieto savākšanas vietā.

BEZ MAKSAS

SKĀBBARĪBAS RUĻU PLĒVI:

- 1) jāatdala no barības vielām;
- 2) jāatdala no sietiem un šņorēm;
- 3) jānovieto kaudzē savākšanas vietā.

€ SIETUS UN ŠNORES:

jāievieto atsevišķi BIG-BAG vai citā atbilstošā tarā un jānovieto savākšanas vietā.

NODOD

PIESAKI IZVEŠANU NO ADRESES:

29221847, zaao@zaao.lv

NOSACĪJUMI SAVĀKŠANAS VIETAI:

- 1) maksimāli sausa, viegli piebraucama specializētajam transportam;
- 2) ne tālāk kā 2m no plānotās iekraušanas vietas.

Nedrīkst ierīkot zem koku zariem, elektrības vadiem!

IEPAKOJUMU, SAŠĶIROTU PA VEIDIEM, NOGĀDĀ:

- 1) uz EKO laukumu - tikai maisus un kannas līdz 5m³ vienā reizē, EKO laukumu adreses www.zaao.lv;
- 2) uz poligonu "Daibe" - visa veida, neierobežotā daudzumā.

28394140, poligons@zaao.lv

01.09.2023.

Par sakoptu vidi diendienā jārūpējas arī lauksaimniekiem, jo viņu saimnieciskajā darbībā rodas dažādi otrreizējās pārstrādes jeb lauksaimniecības iepakojumi – plēves, lielle maisi, ķīmisko līdzekļu, minerālmēslu un citu šķidrumu kannas. Kā panākt, lai arvien mazāk ir to zemnieku, kuri šo iepakojumu izmetu mežā vai grāvmalā, skaidrojām, sarunājoties ar lauksaimniekiem, atkritumu apsaimniekotājiem un jomas ekspertiem.

Iespējams, ka skaidro par maz

Graudkopības zemnieku saimniecības “Kotiņi” īpašnieks Aldis Ločmelis no Balvu novada Šķilbēnu pagasta pastāstīja, ka viņa saimniecībā otrreizējās pārstrādājamie atkritumi ir tā sauktie “Bigbag” maisi un izlietoto augu aizsardzības līdzekļu kannas. Tā kā viņam ir sadarbības līgums ar atkritumu apsaimniekotāju SIA “ZAAO”, tad šo iepakojumu lauksaimnieks atdod šim uzņēmumam. Vīri atbraucot pakal, salādējot to visu mašīnā un aizvedot, nosverot un piefiksējot svaru. Gadā sanākot divas lielās kravas. “Nekas nekur netiek izmests (to var redzēt pēc pavadzīmēm), un nav jau arī vajadzības to darīt, turklāt mums par maisu un kannu savākšanu nav jāmaksā. Es zinu, ka ir kompānijas, kas pat zemniekam piemaksā, lai tikai tu šos atkritumus atdotu apsaimniekotājam,” pastāstīja A. Ločmelis.

Kāpēc tomēr vēl ir lauksaimnieki, kuri iepakojumu izmet dabā? ZS “Kotiņi” saimnieks uzskata, ka cilvēkiem, iespējams, nav bijis informācijas, ka šādus atkritumus var pārstrādāt un, piemēram, no plastmasas ražot kurināmā granulas, tāpat, iespējams, ļaudis nezina, ka atkritumu apsaimniekotāji tos savāc par brīvu vai ar piemaksu. Viņš uzskata, ka tā

ir arī atbildīgo valsts ierēdņu neizdarība, ka šādas informācijas zemniekiem trūkst. “Lauku konsultantiem un pašvaldību cilvēkiem būtu vairāk jāstāsta, ka arī zemnieku saimniecībā var šķirot atkritumus, kuri atkritumi ir nododami otrreizējai pārstrādei,” teic A. Ločmelis, uzsverot, ka “Kotiņos” jau no pirmās dienas atbalsta cilvēkam un videi draudzīgu saimniekošanu.

Otrreiz pārstrādājamie atkritumi ir arī Aivara Kudiņa pienkopības ZS “Mantīnieki” Augšdaugavas novada Līksnas pagastā. Galvenokārt tās ir lauksaimniecības plēves un ķīmisko mazgāšanas līdzekļu kannas, un tās no saimniecības savāc SIA “Eco Baltia vide” bez maksas. A. Kudiņš uzsver, ka pret vidi izturas ļoti atbildīgi: “Neviens plēves gabaliņš, neviena plastmasas kanna netiek izmesta. Arī mēslu bedrī uzbūvējam jau 2005. gadā, tāpat mums ir virvas cisterna.”

Viņš puda nožēlu, ka vēl ir lauksaimnieki, kuri šo iepakojumu izmet mežos, pieļaudams, ka varbūt daži saimnieki aplēsuši, ka viņiem ir par dārgu pirkt konteineru plēvēm vai kannām, varbūt viņi nezina, ka šo iepakojumu var nodot otrreizējai pārstrādei. “Tomēr es ceru, ka lielākā daļa lauksaimnieku šo iepakojumu nodod firmām. Mums tomēr jābūt zaļi domājošiem un tādā garā jāaudzina arī jaunā paaudze,” uzskata lauksaimnieks.

Joprojām ir pelēkā tirgus spēlētāji

SIA “ZAAO” galvenokārt sadarbojas ar Vidzemes lauksaimniekiem, un, kā teica šī uzņēmuma pārstāve Dina Lukaševiča-Lāce, savāktais lauksaimniecības iepakojuma apjoms pēdējos divos gados ir nemainīgs, proti, tie ir vairāk nekā 9250 kubikmetri. “Nav viennozīmīgas atbildes, kāpēc joprojām ir lauksaimnieki, kuri lauksaimniecī-

bas iepakojumu neatdod operatoriem. Tā var būt neinformētība vai motivācijas trūkums, kāpēc tas ir jādara, vai varbūt arī trūkst apziņas, ka jāsaimnieko videi draudzīgi. Mēs aicinām zemniekus sadarboties ar operatoriem, lai varētu lauksaimniecības iepakojumu apsaimniekot veiksmīgi,” viņa sacīja.

Lauksaimniecības iepakojumu savāc arī SIA “Eco Baltia vide”. Šī uzņēmuma pārstāve Alise Zvaigzne pastāstīja, ka uzņēmums to savāc visā Latvijā un šogad vienpadsmit mēnešos Latvijā bija vairāk nekā 4300 tonnas (pirms gada šajā pašā periodā – 3900 t). Turklāt tikai Latgalē vien no saimniecībām savāktais polimēru apjoms šogad bija jau 30% no kopējā visā Latvijā savāktā polimēru apjoma. “Lauksaimnieki kļuvuši apzinīgāki un šo iepakojumu nodod operatoram, nevis utilizē paši vai atdod “pelēkā tirgus spēlētājiem,” secina A. Zvaigzne. Uzņēmums “Eco Baltia vide” lauksaimniecības iepakojumu savāc bez maksas ar nosacījumu, ka tam ir jābūt tīram un konkrētā apjomā – 10 m³ vienā savākšanas reizē. Ja apjoms ir mazāks, tad aicinām kooperēties ar citām saimniecībām,” pastāstīja A. Zvaigzne.

Vaicāta par lauksaimnieku informētību, kā viņi uzzina, ka, piemēram, ir iespēja nodot atkritumu savācējam dažādas plēves, maisus, ķīmisko līdzekļu un minerālmēslu kannas un citu plastikāta iepakojumu. Tie ir individuālie paziņojumi (arī atgādinājumi), kurus uzņēmums nosūta lauksaimniekiem, tāpat informatīvie paziņojumi pašvaldības interneta vietnēs un reģionālajos medijos, kā arī ar lauksaimnieku organizāciju starpniecību.

“Mēs kopā ar biedrību “Zemnieku saeima” lauksaimniekus aptaujājam par lauksaimniecības iepakojuma apsaimniekošanu, un jau toreiz vērsām valsts iestāžu uzmanību, ka ir lauksaimnieki, kuri neno-

dod lauksaimniecības iepakojumu, un ka joprojām ir nelegālie uzņēmēji, kuri savāc no zemniekiem kvalitatīvu iepakojumu vieglas peļņas nolūkā. Aicinām lauksaimniekus sadarboties ar tiem operatoriem, kuri ir reģistrēti Valsts vides dienestā un kuriem ir atkritumu pārveidošanas atļauja. Viņi to var uzrādīt, ierodoties saimniecībā,” pastāstīja Alise un ieteica zemniekiem konsultēties ar operatoriem, kā apsaimniekot lauksaimniecības iepakojumu.

Neapzinīgo nav daudz

Biedrības “Zemnieku saeima” valdes loceklis Mārtiņš Trons, atsaucoties uz lauksaimnieku aptauju, kurā tika vaicāts, kur viņi liek lauksaimniecības iepakojumu, teica, ka viņam esot gandarījums par tiem 69% aptaujas dalībnieku, kuri šķiro iepakojumu; tāpat to dara lielākā daļa lauksaimnieku, jo aptaujā piedalījās gan lielo, gan mazāku saimniecību īpašnieki. “Mūsu aptauja tika veikta pirms diviem trim gadiem, tāpēc varam pieļaut, ka lauksaimniecības iepakojuma šķirošanas tendence nu jau ir uzlabojusies,” pieļāva M. Trons.

Viņš uzskata, ka tie, kas nenodod atkritumus pārstrādei, iespējams, pārstāv tieši mazās saimniecības, kur šāda iepakojuma nav vispār vai arī tā apjoms ir tik nieciņš, ka lauksaimnieks šo iepakojumu izmet sadzīves atkritumu konteinerā. M. Trons pastāstīja: “Mēs zinām arī to, ka, piemēram, augu aizsardzības līdzekļu kanniņas, izskalotas divas trīs reizes, var noderēt saimniecībā eļļas vai degvielas glabāšanai. Tomēr mūsu aptauja parādīja, ka lielākā daļa Latvijas lauksaimnieku izvēlas videi draudzīgu un ilgtspējīgu saimniekošanu, un tā tendence ir daudz pozitīvāka par sadzīves atkritumu šķirošanu mājāsaimniecībās.”

“Zemnieku saeimas” pārstāvis uzskata, ka lauksaimniekam jāsaprot, ka videi draudzīga saimniekošana neapgrūtina viņa ikdienas darbus, proti, atkritumu apsaimniekošanas operators atbrauc pats un savāc šo iepakojumu, daudzviet lauksaimnieks par to var arī saņemt kādu naudu, ja tas ir lielāks apjoms. Ja iepakojuma apjoms ir mazs, tad lauksaimnieks to ved uz kooperatīvu, kurš savāc lielāku apjomu un nodod to tālāk. Turklāt valsts iestādes prasa izziņu, vai šis iepakojums nodots otrreizējai pārstrādei.

Runājot par lauksaimnieku informētību, M. Trons uzsvēra, ka atkritumu apsaimniekošanas operatori informē savus klientus par lauksaimniecības iepakojuma savākšanu, tāpat to dara arī “Zemnieku saeima”, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija un Zemkopības ministrija. Mārtiņš Trons ir pārliecināts: “Valstij būtu jākontrolē, kā šo iepakojumu savāc un pārstrādā, jo mēs kā lauku uzņēmēji esam par to samaksājuši, jau pērkot kanniņas ar augu aizsardzības līdzekļiem, jo maksā ir iekļauts dabas resursu nodoklis.”

Latvijas
vides
aizsardzības
fonds

Materiāli tapuši ar Latvijas vides aizsardzības fonda atbalstu. Par publikāciju saturu atbild SIA “Kurzemes Vārds”.